

פרשת

צו

שבת הגדול

שנה ג'

גליון מס' 117
תשפ"ג

זכרו תורה משה

שיחות ודרשות חינוך של זקנינו

מורינו הגה"צ

רבי משה הלוי טורק זצוק"ל

שמסר לתלמידי תשב"ר

על פרשת השבוע

הגליון יו"ל לאור בקשתו הרבה של מו"ז זצוק"ל
אשר ביקש ואף כתב זאת בצוואתו הק'
וז"ל יורק בעיקר לחזק בעניני חינוך"

הגליון אינו מוגה!

אנא מכם קוראים יקרים תרמו בעין יפה עבור
הוצאת והדפסת הגליון והנציחו את יקירכם בטל' המכון.

לקבלת הגליון מידי שבוע במייל וכן להארות והערות יש לשלוח למייל המכון.

ניתן להשיג את הגליון מידי שבוע מיום ה' בערב אצל משפ' בלוי ברטנורא 9 ב"ב.

כמו כן ניתן להוריד את הגליון מידי שבוע:

מהאתר של דרשו www.dirshu.co.il

ומהאתר של בינינו beinenu.com

שכתוב והפצה: הב' מ. בלוי ני"ו הקלדה: הר' י. בלוי שליט"א

עריכה: הרה"ג ר' ש. א. בלוי שליט"א

עימוד גרפיקה והדפסה: הר' ד. בלוי שליט"א

© כל הזכויות שמורות ל-

מכון "זכרו תורת משה"

ברטנורא 9 בני ברק

טל: 03-6186876 / פקס: 03-5042902

אימייל: 6186876@gmail.com

"את חג המצות תשמור"

בפרוס עלינו ימי חג הפסח הבעל"ט נברך אתכם מעומקא דליבא קוראי הגליון בברכת פסח כשר ושמה, שתזכו לקיים את מצוות היום מצוות "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר" ברוב עוז ואמיץ כח, להמחיש את סיפור יציאת מצרים כהויתן וככתבן, וכפי אשר רבות בשנים מורינו עט"ר זצוק"ל הרבה להמחיש ולהאיר את עיניהם של ישראל, וכפי שמובא בהגדה החדשה "דרכי תורת החינוך" שהוצאנו בס"ד השבוע אשר בו מובאים פירושים מופלאים מזקננו זצ"ל, יהא רעווא קמיה שמיא שנראה את בעל השמועה עומד לנגדינו, שנזכה ללמוד ממעשיו הטהורים וללכת בדרכיו, ולהדבק בנתיבותיו, ונזכה לגדל את בנינו ואת זרעינו ואת זרע זרעינו עד עולם בדרך הסלולה לנו מאבינו רועינו סבינו הגדול, כן ה' אלקינו ואלוקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבניין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים בבית המקדש השלישי בקרתא דשופריא, והלויים בשירם ובזמרים, ונזכה לראותו אור יקרה במהרה דידן.

המאהלים נאמנה

מכון "זכרו תורת משה"

העוסקים במלאכת הקודש

"זכרו תורת משה"

מכון להפצת שיעורים ודרשות חינוך

של המחנך הגה"צ

רבי משה הלל טורק זצוק"ל

תש"ן ט"ז - תש"פ

צו - שבת הגדול

השבת הזו נקראת שבת הגדול, ובשבת זו נוהגים לקרוא את ההגדה של פסח מעבדים היינו עד גאל ישראל, הסיבה לזה כי בשבת הגדול היה התחלת הגאולה והניסים, בליל הסדר בהמשך ההגדה כתוב "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", הלשון הזו חייב אדם זה מצווה נדירה, לא כתוב שחייבים להניח תפילין, שחייבים לאכול מצה, ודווקא על סיפור יציאת מצרים כתוב את הלשון חייב אדם, והסיבה לכך כי זה עבודה קשה שאדם יתאר לעצמו כאילו שהוא בעצמו יצא ממצרים, דבר כזה צריך הסבר איך עושים את זה.

התלמיד הגדול של רבינו החתם סופר רבינו המלבי"ם שהיה אדם גדול מאד, הוא עוזר לנו בעז"ה להגיע קצת לקיים את החיוב הזה, כי ע"י תיאור עשרת המכות זה מכניס את האדם למצב

של - לחיות את מה שהיה במצרים, כמו שמסופר מה שהיה אצל מרן החפץ חיים, מסופר שפעם אחת שמעו את רבינו החפץ חיים יושב בחדר הלימודים שלו וקורא שניים מקרא ואחד תרגום על פרשת וארא ופתאום שמעו שהחפץ חיים צוחק, בני הבית שלא היו רגילים לראות שהחפץ חיים יושב וצוחק לעצמו, עלו בני הבית לחדרו של החפץ חיים שהיה בקומה השניה של הבית וראו איך שהחפץ יושב ומגרד בראש וצוחק ואומר פרעה המפונק שהיה מתרחץ עם מים ועם כל מיני בשמים ריחניים היו לו כינים בכל הגוף והוא גירד, החפץ חיים פשוט המחיש לעצמו מה שפרעה עשה כשהיה לו מכת כינים.

בעל ההגדה מביא "ר" יהודה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב", לכאורה לא מובן למה ר' יהודה היה צריך לתת סימנים הרי

שהקב"ה יפסיק את המכה האורך של המכה היה שבע ימים, מצרים בתקופה ההיא היתה המדינה המפותחת ביותר והעשירה ביותר כמו אמריקה של היום, וכאשר משה רבינו ואהרן באו לפרעה ואמרו לו "שלח עמי ויעבדוני" אנחנו שליחים של הקב"ה, ענה להם פרעה החוצפן אני לא יודע מי הוא! ואמר אני גם אלוהים, כמו שאומר הנביא "יאורי לי ואני עשיתיני" פרעה שקיבל את הברכה מיעקב אבינו שאם במצרים יחסר מים לשדות יצא פרעה ליאור והיאור יעלה וישקה את כל השדות של מצרים, ופרעה ניצל את זה לשקר את עמו שהיו אנשים פשוטים, ואמר לכולם יאורי לי ואני עשיתיני, ולכן שלח הקב"ה את משה ואהרן לבא ולהזהיר את פרעה כשהוא היה ע"י היאור, בד"כ אם הולכים שליחים למלך באים אליו לארמון, למה הקב"ה שלח את משה ואהרן

ילדים בגיל חמש כבר יודעים בקלות ובעל פה את עשרת המכות, התשובה היא, מי שמתבונן בתורה בעשרת המכות הוא רואה שבכל מכה כתוב "למען תדע" ומזה אנחנו לומדים מה המכה הזאת באה ללמד את פרעה, ומענין שבכל קבוצה של המכות כתוב לימוד אחר, בדצ"ך כתוב "למען תדע כי אני ה'", בקבוצה השניה "כי אני ה' בקרב הארץ" ובקבוצה השלישית כתוב "למען תדע שאין כמוני בכל הארץ" זה הערה הראשונה, עוד הערה אומר רבינו המלבי"ם, שהיו מכות שהיתה בהם אזהרה, והיו מכות שלא היתה בהם אזהרה, אומרים חז"ל שלפני המכה היו שלשה שבועות שבמשך יום יום באו משה ואהרן והזהירו את פרעה שאם הוא לא יסכים לשלוח את בני ישראל ממצרים הקב"ה יביא עליו מכה, וכשהגיע המכה אם פרעה הרשע לא ביקש

דווקא לים? כי פרעה הלך כל יום ליאור בכדי להראות שהוא הבעל הבית של היאור והראיה לכך שכשהוא הולך ליאור היאור עולה לקראתו, באו משה ואהרן בשליחות הקב"ה וציווה אותם לתת כבוד לפרעה ולא להגיד לו במפורש למה הוא הולך ליאור רק להראות לו שיודעים למה הוא הולך ליאור בכדי לעשות את צרכיו, ולהראות לו שהוא לא אליל והוא בן אדם פשוט.

משה ואהרן באו לפרעה והזהירו אותו שהם הופכים את היאור לדם ואמרו שיוכיח את עצמו אם הוא הבעל הבית על היאור שלא יתן שהיאור יהפך לדם כמו שפועל שבוגד באדון שלו האדון זורק אותו החוצה, כך אמרו לפרעה ברמז בא נראה אותך מציל את היאור שישאר מים ושהדגים לא ימותו, וכמו שכתוב שפרעה הרשע לא שמע אל משה ואהרן אז הקב"ה הביא

על מצרים את מכת דם "ויעשו כן משה ואהרן כאשר צוה ה' וירם במטה ויך את המים אשר ביאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו ויהפכו כל המים אשר ביאר לדם, והדגה אשר ביאר מתה ויבאש היאר ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאר ויהי הדם בכל ארץ מצרים" ובוזה הוכיחו משה ואהרן לפרעה איזה בעל הבית הוא על היאור, חז"ל אומרים שבמכת דם עם ישראל התעשרו עי"ז שהמצרים ראו שליהודים יש מים ולהם ישרק דם הם באו ולקחו מהיהודים בכח את המים ומיד שה נהפך להם לדם, ועוד מספרים חז"ל שהגויים ניסו לעשות בחכמה לשתות ביחד מאותו כוס של היהודי אבל גם זה לא עזר להם היהודי שתה מים ולהם זה נהפך לדם, עד שהם הבינו שאם הם ישלמו כסף זה ישאר להם מים ולא יהפך לדם, וכך היהודים מכרו בכסף רב את המים ומזה הם התעשרו מאד,

ולכן במכת דם לא כתוב שפרעה קרא למשה ואהרן שיעצר המכה כי לפרעה לא היה חסר כסף והוא קנה כמויות של מים מהיהודים ולא עניין אותו מה שקורה בכל ארץ מצרים, ולכן כתוב במכת דם "למען תדע כי אני ה'" ללמד את פרעה שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו ואמר יאורי לי ואני עשיתיני, ולכן הראו לפרעה שהקב"ה ברא את היאור והא זה ששולט ועושה עם היאור מה שהוא רוצה, אחרי שעבר שבוע ופרעה לא הראה שהוא למד את זה משה ואהרן התרו בו שתגיע עליו עוד מכה מהיאור כמו שכתוב "ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נגף את כל גבולך בצפרדעים, ושרץ היאר צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנורך ובמשארותיך, ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים".

במכת צפרדע היה קידוש ה' גדול מאד, כאשר הצפרדע יצאה מן הים, ישנם שני שיטות איך זה היה נראה, שיטה אחת אומרת שכל הצפרדעים יצאו מהים כפשוטו, השיטה השניה אומרת שיצאה צפרדע אחת גדולה מהים והמצרים ראו אותה ורצו להרוג אותה והכו אותה מכות חזקות וכל מכה ומכה שהם הכו אותה יצאו נחילים נחילים של צפרדעים קטנים, ומשה רבנו אמר בנבואתו לפרעה איך יהיה הסדר של הגעת הצפרדעים למצרים, לפני שהם יתפזרו בכל מצרים בתחילה הם יבואו לבית של פרעה, כמו שנאמר "ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך" "ובחדר משכבך" "ועל מטתך" "ובבית עבדיך", ורק אח"כ "ובעמך, ובתנורך, ובמשארותיך" נורא ואיום, כל הצפרדעים הלכו וטיילו בכל ארץ מצרים, וכולם בשיירה אחת גדולה ביחד כמו

כמו חיילים בסדר מופלא מאד, ומהיכן הצפרדעים ידעו לאן ללכת, מהיכן הם ידעו איפה הבית של פרעה, הם הרי לא ידעו לקרוא את השמות של הרחובות ואת השילוט שמוליך לארמון של המלך, ולכן כל המצרים הלכו אחריהם לראות האם באמת הם יכנסו תחילה לבית של פרעה, האם יתקיימו הדיבורים של משה רבנו, והמצרים ראו שלא פחות ולא יותר הצפרדעים הגיעו קודם כל לבית של פרעה, אבל משה רבנו אמר עוד מה הסדר שהם ילכו, לא רק שהם יגיעו תחילה לבית של פרעה שהיה באמצע העיר שזה חצי קילומטר מהים, אלא הם יכנסו קודם כל לחדר שינה של פרעה, ולמיטה שלו, כולם רצו לראות האם יתקיימו דבריו של משה, תתארו לכם שאלפי מצרים עומדים ומסתכלים איך שמיליוני צפרדעים הולכים להם בשורה,

כמו חיילים ופורצים את השערים בארמון של פרעה ונכנסים פנימה לתוך החצר, שם כבר עמדו שומרים ולא נתנו לכל העם להיכנס פנימה רק למורשים בלבד, והמורשים הללו נכנסו וראו איך שהצפרדעים הלכו ישר לחדר האישי של המלך, לפרעה היה ארמון גדול מאד ובתוכו עשרות חדרים והם נכנסו מיד לחדר שינה של פרעה, ולא רק זה אלא שבחדר שינה היו שני מיטות אבל הצפרדעים עלו קודם כל על המיטה של פרעה, ורק אח"כ הם התחילו להתפזר בכל רחבי מצרים, במכה הזאת פרעה הרשע כבר הפסיק את המכה באמצע בגלל שהמכה הזאת כבר פגעה בגוף שלו והיו לו ייסורים גדולים כמו שאומר רש"י, ובכה ובעמך - בתוך מעיהם נכנסין ומקרקריין, שהצפרדעים נכנסו לתוך הגוף של המצרים, והיות ומכת דם וצפרדע באו ללמד את פרעה שידע מי ה',

צפרדעים לעבר הים, המצרים התחילו לאסוף בתוך הבתים שלהם ולסגור אותם בתוך קופסאות שיוכלו לאכול אותם אח"כ אבל הקב"ה עשה שכל הצפרדעים שהאנשים השאירו לעצמם כולם מתו ונהיה מזה כזה ריח רע כמו שנאמר בפס' "ויצברו אותם חמרים חמרים ותבאש הארץ" נהיה ריח מאד בכל ארץ מצרים.

ידוע הסיפור שקרה לפני שנים רבות בעיר תל אביב, באחד מהמשפחות החילוניות בתל אביב אחד הילדים פתאום יום אחד התחיל לסבול מכאבי בטן נוראים, ההורים הלכו איתו לרופאים והרופאים חשדו שיש לילד איזה מחלה מאד מסוכנת אבל הם חששו מאד לנתח את הילד כי זה ניתוח מאד מסובך, ההורים חזרו הביתה חסרי אונים, השכנים בבנין שמעו מהמקרה ואחת מהשכנות שהיתה חרדית הגיע לביתם

והוא כבר באמת ידע והרגיש מי ה' לכן כאשר פרעה ביקש ממושה רבנו ואהרן שיעצרו את המכה כתוב "ויקרא פרעה למושה ולאהרן ויאמר העתירו אלי ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי אשלחה את העם ויזבחו לה', ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה, ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע כי אין כה' אלקינו, וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמך רק ביאר תשארנה, ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה, ויעש ה' כדבר משה וימתו הצפרדעים מן הבתים מן החצרות ומן השדות, ויצברו אתם חמרים חמרים ותבאש הארץ" מיד כאשר משה רבנו התפלל שיסתלקו כל הצפרדעים בחזרה לים ראו המצרים את הנהירה של מליוני

הילד לבכות הם צעקו על ההורים
 מה הם עושים לילד, לפתע ביום
 השלישי הילד קם והתחיל להקיא
 ולהקיא ופתאום יצא מפיו צפרדע
 קטן ומאותו רגע נעלמו כל
 הכאבים שהיו לילד, צפרדעים
 קטנים קוראים להם ראשנים, הם
 נראים כמו כדור קטן ומזה
 מתפתח צפרדע, הילד הזה בלע
 כזה ראשן קטן ומזה התפתח
 צפרדע בבטנו וזה גרם לו את כל
 הייסורים הנוראים, סיפור זה היה
 מפורסם בכל העיתונות בארץ
 אפילו בעיתונות החילונית פרסמו
 את זה והיה בזה קידוש ה' גדול
 מאוד, תתארו לכם מה זה צפרדע
 אחת קטנה לעומת מה שהיה
 במצריים מיליארדי צפרדעים.

כשהסתיימה מכת צפרדע אמר
 פרעה הרשע נכון
 שיש ה' אבל הוא נמצא בשמים
 והוא לא שולט על הארץ, והיות
 שפרעה אמר שהוא ישלח את בני
 ישראל כמו שכתוב "ויקרא פרעה

ואמרה להם שבעיר רחובות יש
 צדיק גדול מאד שקוראים לו הרבי
 מקרעטשניף והוא מבין מאד
 ברפואה ואולי הוא יוכל לעזור
 לילד, ההורים שהיו חילונים אמרו
 לשכנה הזאת מה אנחנו נלך לרבי?
 לאדם דתי?! אבל הכאבים של
 הילד גברו ונהיו כל כך גדולים עד
 שההורים החליטו לנסוע לרבי
 מקרעטשניף, כשהגיעו לרבי שאל
 הרבי את הילד אולי היית באיזה
 טיול? ענה הילד, כן, הייתי בגליל,
 שאל אותו הרבי האם טיילת
 בעמק החולה, ענה הילד כן, הייתי
 שמה, שאל הרבי האם שתית שם
 מים? ענה הילד כן, אמר הרבי
 להורים שיתנו לילד לאכול יום
 יומיים רק דג מלוח (הרינג) ולא
 שום מאכל אחר ובעז"ה הכל
 יסתדר, כך עשו ההורים ובמשך
 יומיים הילד אכל רק דג מלוח,
 אבל עדיין הילד צרח מכאבים
 נוראים והשכנות הלא דתיות
 ששמעו את הסיפור ושמעו את

לכם ילדים, שבכל העיתונות של מצרים ובכל העולם כולו התפרסם לכולם שהאנשים החכמים ביותר במצרים הודו שמשה ואהרן הם חכמים יותר מהם והם שלוחים של הקב"ה, זה היה חידוש גדול מאד.

אח"כ באה הקבוצה השניה עד"ש - ערוב, דבר, שחין, "והפליתי ביום ההוא את ארץ גשן אשר עמי עמד עליה לבלתי היות שם ערב למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ" אומרים חז"ל שבמכת ערוב באו למצרים כל החיות שבעולם, אפילו החיה שנקראת "איש השדה" שהיא חיה מסוכנת מאד שקשורה לאדמה אפי' היא הגיע יחד עם האדמה שלה, ממש נורא ואיום, המצרים ניסו להתחכם עם היהודים ולהראות להם שהמכות לא הגיעו רק עליהם אלא גם על היהודים ולכן הם ציוו שליד כל ילד גוי יתלווה ילד יהודי ויהי לפלא שכאשר הם

למשה ולאהרן ויאמרו העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם ויזבחו לה" אבל אחרי המכה "וירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו ולא שמע אלהם כאשר דבר ה'" ואז הקב"ה אמר אם ככה אתה אדם שקרן ומלוכלך אתה לא שומע בקול ה' אמר הקב"ה למשה תביא לפרעה מכת כינים כמו שכתוב "ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן נטה את מטך והך את עפר הארץ והיה לכנים בכל ארץ מצרים" המיוחד במכה זו היתה שכל החרטומים של מצרים העידו שהם לא יכולים לחקות את מה שהקב"ה עשה, וכמו שנאמר "ויעשו כן החרטומים בלטיהם להוציא את הכינים ולא יכלו ותהי הכינים באדם ובבהמה, ויאמרו החרטומים אל פרעה אצבע אלוקים היא", במצרים קראו לחמים חרטומים, בשפה של היום קוראים להם פרופסורים, תתארו

מעבדיו ומעמו לא נשאר אחד" אומרים חז"ל מה הפירוש לא נשאר אחד, לומר לך שאותם מצרים חשבו לעצמם שכעת הם יוכלו ליהנות מהעור של הבהמות הללו אבל הקב"ה לקח מהם את הכל שהם לא יוכלו להנות מהם כלל.

אחרי שהסתיימה מכת ערוב כתוב "ויכבד פרעה את לבו גם בפעם הזאת ולא שלח את העם, ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה ודברת אליו כה אמר ה' אלהי העברים שלח את עמי ויעבדני, כי אם מאן אתה לשלח ועודך מחזיק בם, הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד, והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל לבני ישראל דבר, וישם ה' מועד לאמר מחר יעשה ה' הדבר הזה בארץ, ויעש ה' את הדבר הזה ממחרת וימת כל מקנה

עברו ליד החיות והבהמות, החיות והבהמות נשכו את ילדי המצרים וחלק מהילדים מתו במקום וחלק מהילדים הגיעו פצועים לבתי חולים, ולעומת זאת החיות והבהמות ליקקו את הרגליים של ילדי היהודים ונתנו להם להשתעשע איתם, והילדים היהודים רכבו עליהם לכל מקום שהם רצו להגיע ונהנו איתם, לכאורה זה קשה הרי האריה לא יודע להבחין בין ילד יהודי לילד מיצרי א"כ איך קרה כזה דבר שאת הילד המיצרי הוא נשך ועם הילד היהודי הוא השתעשע? אלא זה היה ההוכחה כי אני ה' בקרב הארץ, אמנם השכינה שלי נמצאת בשמים אבל גזורתי הינם בארץ, המצרים הבינו שזה מכה נוראה מאד הם מיד רצו אל פרעה שיקרא למשה ואהרן שישלחו את החיות והבהמות ממצרים וכך עשה פרעה כמו שכתוב, "ויעש ה' כדבר משה ויסר הערוב מפרעה

מצרים וממקנה בני ישראל לא מת אחד, וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם" למען תדע שהקב"ה מנהיג את העולם, באותו הרפת היו הפרות של היהודים והפרות של המצרים אכלו מאותו האוכל אבל הבהמות של המצרים מתו כולם והבהמות של בני ישראל לא מת אפילו אחד, ניסים גדולים בד"כ שיש מחלה מדבקת כולם נדבקים ומתים ושם ראו בחוש שרק הבהמות של המצרים נדבקו במחלה ומתו, ועל אף שפרעה ראה שהקב"ה נמצא בקרב הארץ בכל זאת הקב"ה הכביד את ליבו.

הקב"ה אמר לפרעה אם אתה עדיין עומד בשלך ואתה אדם שקרן ומלוכלך אתה לא שומע בקול ה' אמר הקב"ה למשה ואהרן תביאו לפרעה מכת שחין בלי הזהרה, "ויאמר ה' אל משה ואל אהרן קחו לכם מלא חפניכם

פיח כבשן וזרקו משה השמימה לעיני פרעה, והיה לאבק על כל ארץ מצרים והיה על האדם ועל הבהמה לשחין פרח אבעבעת בכל ארץ מצרים, ויקחו את פיח הכבשן ויעמדו לפני פרעה ויזרק אתו משה השמימה ויהי שחין אבעבעת פרח באדם ובבהמה, ולא יכלו החרטמים לעמד לפני משה מפני השחין כי היה השחין בחרטמים ובכל מצרים" שחין זה היה פצעים נוראים עם מלא מוגלה, ולכן החרטומים לא יכלו לעמוד לפני משה כי הם היו מלאים עם פצעים, וכמו"כ כל הרופאים של מצרים היו מלאים עם פצעים וכל מה שהם ניסו לעשות לא עזר להם כלום, "ויחזק ה' את לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר ה' אל משה".

אח"כ באה הקבוצה השלישית באח"ב - ברד, ארבה, חושך, בכורות, "ויאמר ה' אל משה השכם בבקר והתיצב לפני

אמן" מה הפירוש עושה שלום
 במרומוי הרי בשמים יש מלאכים
 והם לא מתקוטטים אחד עם השני
 א"כ למי הקב"ה עושה שלום
 במרומוי? אלא כתוב בתחילת
 ספר בראשית "בראשית ברא
 אלקים את השמים ואת הארץ"
 לפי פירוש אחד ברש"י שמים
 נברא מאש ומים, הקב"ה עשה
 שלום בין השונאים הכי גדולים
 האש והמים וברא מהם את
 השמים, הקב"ה שלח לפרעה
 במכת ברד אש ומים כמו שכתוב
 "ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך
 הברד כבד מאד אשר לא היה
 כמהו בכל ארץ מצרים מאז היתה
 לגוי" אומר רש"י, מתלקחת בתוך
 הברד - נס בתוך נס האש והברד
 מעורבין והברד מים הוא ולעשות
 רצון קונם עשו שלום ביניהם,
 פרעה הרשע נבהל מאד מהמכה
 הזאת והוא קרה למשה ואהרן כמו
 שכתוב "וישלח פרעה ויקרא
 למשה ולאהרן ויאמר אלהם

פרעה ואמרת אליו כה אמר ה'
 אלקי העברים שלח את עמי
 ויעבדני, כי בפעם הזאת אני שלח
 את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך
 ובעמך בעבור תדע כי אין כמוני
 בכל הארץ, כי עתה שלחתי את ידי
 ואך אותך ואת עמך בדבר ותכחד
 מן הארץ, ואולם בעבור זאת
 העמדתיך בעבור הראתך את כחי
 ולמען ספר שמי בכל הארץ, עודך
 מסתולל בעמי לבלתי שלחם, הנני
 ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד
 אשר לא היה כמהו במצרים למן
 היום הוסדה ועד עתה, ועתה שלח
 העז את מקנך ואת כל אשר לך
 בשדה כל האדם והבהמה אשר
 ימצא בשדה ולא יאסף הביתה
 וירד עליהם הברד ומתו, הירא את
 דבר ה' מעבדי פרעה הנני את
 עבדיו ואת מקנהו אל הבתים"
 בתפילת שמונה עשרה ובברכת
 המזון אנחנו אומרים את המילים
 "עושה שלום במרומוי הוא יעשה
 שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו

לא יהיה עוד למען תדע כי לה' הארץ, ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלקים, ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל ה' ויחדלו הקלות והברד ומטר לא נתך ארצה, וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלת ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו, ויחזק לב פרעה ולא שלח את בני ישראל כאשר דבר ה' ביד משה, ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבן, ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתים בם וידעתם כי אני ה', ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו אליו כה אמר ה' אלהי העברים עד מתי מאנת לענות מפני שלח עמי ויעבדני, כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבלך, וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראת את הארץ ואכל את יתר הפלטה הנשארת

חטאתי הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים, העתירו אל ה' ורב מהית קלת אלקים וברד ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד" משה רבנו התפלל להקב"ה כמו שכתוב "ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל ה' ויחדלו הקלות והברד ומטר לא נתך ארצה, חז"ל הק' מספרים לנו שהברד לא ניתח ארצה פירושו שהברד נשאר באוויר, וידוע מה שחז"ל אמרו לנו שמתים הברד הזה ירד לארץ במלחמת גוג ומגוג שיהיה לפני ביאת משיח צדקנו כמו שכתוב "כי בימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", אחרי שראה פרעה את מכת ברד הוא קרא למשה ואהרן ואמר להם "חטאתי הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים, העתירו אל ה' ורב מהית קלת אלקים וברד ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד, ויאמר אליו משה כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה' הקלות יחדלון והברד

- הנערים הולכים עם הזקנים ביחד, בבנינו ובבנותנו - הקטנים והקטנות שנקראים תינוקות, בצאננו ובבקרנו - הצאן והבקר ילכו יחד שמהם יקריבו קרבנות, "ויאמר אלהם יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם, לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים ויגרש אתם מאת פני פרעה" אומר רש"י ראו כי רעה נגד פניכם - כתרגומו, ובתרגום כתוב - חזו ארי בישא אתון סבירין למעבד לית קביל אפיכון לאסתחרא, רואים את העצה הרעה שאתם חושבים לעשות לברוח ממצרים ולא לחזור, למרות שילד הוא קטן והוא כביכול בעיניים הקטנות שלנו לא מבין כלום אבל בסף ההכרה שלו הוא שומע ורואה ומבין הכל, ולכן משה רבנו אמר לפרעה בנעורינו ובזקננו נלך כי אצל עם ישראל מתחיל החינוך לעבודת ה' מיד

לכם מן הברד ואכל את כל העץ הצמח לכם מן השדה, ומלאו בתיך ובתי כל עבדיך ובתי כל מצרים אשר לא ראו אבתיך ואבות אבתיך מיום היותם על האדמה עד היום הזה ויפן ויצא מעם פרעה, ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלקיהם הטרם תדע כי אבדה מצרים, ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה ויאמר אלהם לכו עבדו את יהוה אלהיכם מי ומי ההלכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו, במכת ארבה התגלה הוויכוח העולמי שקיים מאז ועד היום הזה מאיזה גיל מתחיל עבודת ה', פרעה שאל את משה רבנו מי ומי ההלכים אמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו, בנעורינו - נער נקרא ילד מגיל שלש עשרה, בנערינו ובזקנינו נלך

כאשר תינוק נולד "ויאמר ה' אל משה נטה ירך על ארץ מצרים בארבה ויעל על ארץ מצרים ויאכל את כל עשב הארץ את כל אשר השאיר הברד, ויט משה את מטהו על ארץ מצרים וה' נהג רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה הבקר היה ורוח הקדים נשא את הארבה, ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים כבד מאד לפניו לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן, ויכס את עין כל הארץ ותחשך הארץ ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ אשר הותיר הברד ולא נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה בכל ארץ מצרים, זכורני שראיתי את המעשה נורא שהיה לפני הרבה שנים בשנת השמיטה במושב קוממיות שבדרום הארץ, ביום שישי ערש"ק בשעה שתים עשרה בצהריים יצאתי מהת"ת יסודי התורה שהיה אז ע"י הים וחיכיתי לאוטו שיקח אותי הביתה לבני

ברק, פתאום ראיתי שנהיה חושך כמו אחרי השקיעה, זה היה ממש מבהיל, ראיתי מיליארדי ארבה שהגיעו לארץ וכיסו את השמים באמצע היום, הארבה המשיך והגיע עד מושב קוממיות שבדרום הארץ, שם באזור ישנם קילומטרים של שדות ויש שמה גדר מברזל שמפריד בין השדות של יהודי קוממיות ששומרים את התורה ואת השמיטה לבין השדות של החילונים שאינם שומרים תורה ומצוות, סיפר הרב מקוממיות זצ"ל שכל תושבי קוממיות יצאו וראו איך שהארבה הגיעו עד לגבול של הגדר מברזל שמבדיל בין השדות ואפילו ארבה אחד לא נכנס לכל השטח של השדות של אנשי קוממיות אלו ששמרו את שנת השמיטה, מיד לאחר הסיפור הזה אלפי ילדים מהרבה תלמודי תורה מרחבי הארץ נסעו לראות את הנס הגדול הזה איך שכל השדות של אלו

שלא שמרו את השמיטה נשחתו כל הזרעים והירקות שלהם, ומצד שני מעבר לגדר הארבה לא נגע כי הוא זה בזרעים ובירקות של אנשי קוממיות ששמרו שמיטה, זהו השכר של מי ששומר את התורה והמצוות.

במכת ארבה התורה הק' מספרת לנו שכאשר היה מכת ארבה קרא פרעה למשה רבנו ואהרן שיקחו ממנו רק את המות הזה, למה פרעה התבטא "ויסר מעלי רק את המות הזה" בדרך הפשט יכולים ללמוד מפני שהארבה אכל את יתר הפליטה שנשאר להם מהברד ואכל את כל היבול במצרים, מצרים כבר עברו שנות רעב והם כבר ידעו משנים שעברו מה זה נקרא רעב, ועכשיו הם כבר סובלים כמעט שנה שלימה כמו שעבדי פרעה אמרו לפרעה "הטרם תדע כי אבדה מצרים" כמעט שנה שלימה הם סובלים מהמכות, כל מכה משה

ואהרן באו להזהיר את פרעה במשך שלושה שבועות, ואח"כ שבוע שלם היה אורך המכה, כמה עצבנות זה הביא בתוך העם, כמה זה שיבש את כל המסחר של מצרים, כמה נזק זה עשה במצרים, כך לומדים פשוט את המות הזה שהכוונה שהמצרים חששו שהם ימותו מרעב, אבל חז"ל מוסיפים לנו עוד ידיעה חשובה שהקב"ה הכניס ניסים בדרך הטבע, בשבת קודש אנחנו שרים את השיר "יום שבת קודש הוא" ושמה מוזכר את הנס שיש בטבע שיש נהר ששמו סמבטיון שזורק אבנים בכל ימות השבוע ובשבת הוא נח, (יש דעה אחת שאומרת מאחורי הנהר סמבטיון ישנם את עשרת השבטים שלא חזרו לארץ ישראל), וזה מה שראה פרעה במכת ארבה שבשבת הארבה לא עבד וזה מעיד שהקב"ה ברא את העולם ובשבת הוא נח, וזה מה

שהגדיר פרעה "ויסר מעלי רק את המות הזה".

"ויחזק ה' את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל, ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך, ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים, לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים ולכל בני ישראל היה אור במושבתם" יש מחלוקת בחז"ל מאיפה לקח הקב"ה את החושך מן השמים או מהגיהנום, זה היה חושך מעניין שיכלו למשש אותו, מסבירים חז"ל שבמכת חושך בשלשה ימים השניים של מכת חושך שלא ראו איש את אחיו מי שישב לא יכל לעמוד, ומי שעמד לא יכל לשבת, א"כ קשה איך המצרים אכלו בשלשה ימים הללו? נראה לפרש שהיהודים נתנו להם לאכול, היהודים הסתובבו בדירות של המצרים

וחיפשו את האוכל של המצרים והביאו להם לאכול, המצרים העשירים חשבו בלב שלהם בימים הללו בטח עכשיו היהודים מתנקמים בנו והם גונבים לנו את כל הרכוש שלנו, אבל אח"כ כשנהיה אור, המצרים הלכו מיד לבדוק בארונות שלהם וראו שלא חסר שום דבר לא כסף לא זהב ולא יהלומים, ושום דבר לא זו ממקומו, המצרים היו בכזה התפעלות גדולה מההתנהגות היפה של היהודים, וזה יכול להיות ההסבר מה שכתוב "ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים" ובזה גם מובן איך אחרי מכת בכורות שלא היה בית של מצרי שלא היה שם מת או הבכור או הגדול שבבית מת ובכל זאת כשבני ישראל ביקשו מהמצרים שישאלו להם כלי כסף וכלי זהב ובגדים כתוב "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים" פירש רש"י, וישאלום - אף מה שלא היו

שואלים מהם היו נותנים להם אתה אומר אחד טול שנים ולך, איך יתכן שהמצרים נתנו להם הכל בלי שום בעיות? אלא ההסבר הוא שבמכת חושך המצרים גילו שהיהודים הם אנשים ישרים ונאמנים, מאז שהמצרים שיעבדו את בני ישראל כעבדים היהודים לא הרוויחו שום דבר מהם ולא היה להם אפילו בגדים משלהם, לא היה להם שום דבר, וכאשר יצאו בני ישראל ממצרים היה לכל יהודי כמה חמורים שלקחו את כל הבגדים והכלי כסף וזהב שקיבלו מהמצרים.

ויחזק ה' את לב פרעה ולא אבה לשלחם, ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תספ ראות פני כי ביום ראתך פני תמות, ויאמר משה כן דברת לא אסף עוד ראות פניך, ויאמר ה' אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם

מזה, דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב, ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם, ויאמר משה כה אמר ה' כחצת הלילה אני יוצא בתוך מצרים, ומת כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה, והיתה צעקה גדלה בכל ארץ מצרים אשר כמהו לא נהיתה וכמהו לא תסף, ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו למאיש ועד בהמה למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל" במכת בכורות המלאך הבחין מי הוא בכור ומי לא בכור "כי אין כמוני בכל הארץ" ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה, ויקם פרעה לילה הוא וכל

שישיים רבוא כל הארבעים שנה
שהענני הכבוד היו מנקים אותם
והיו גדלים איתם ביחד.

וה' נתן את חן העם בעיני מצרים
וישאלום וינצלו את מצרים,
ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה
כשש מאות אלף רגלי הגברים
לבד מטף, וגם ערב רב עלה אתם
וצאן ובקר מקנה כבד מאד, ויאפו
את הבצק אשר הוציאו ממצרים
עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו
ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם
צדה לא עשו להם, ומושב בני
ישראל אשר ישבו במצרים
שלשים שנה וארבע מאות שנה,
ויהי מקץ שלשים שנה וארבע
מאות שנה ויהי בעצם היום הזה
יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים,
ליל שמרים הוא לה' להוציאם
מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה'
שמרים לכל בני ישראל לדרתם"
במכת בכורות הקב"ה בחר את
בכורי ישראל שהם יהיו הכהנים
הראויים לעבודה, ובמכה הזו

עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה
גדלה במצרים כי אין בית אשר אין
שם מת, ויקרא למשה ולאהרן
לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי
גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו
את ה' כדברכם, גם צאנכם גם
בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו
וברכתם גם אתי, ותחזק מצרים
על העם למהר לשלחם מן הארץ
כי אמרו כלנו מתים, וישא העם
את בצקו טרם יחמץ משארתם
צררת בשמלתם על שכמם, ובני
ישראל עשו כדבר משה וישאלו
ממצרים כלי כסף וכלי זהב
ושמלת, יש בעל הטורים שאומר
מדוע כתוב שמלות בלשון רבים?
ומסביר שהם לקחו שני סוגי
שמלות, אחד לשים בו את הבצק
כמו שכתוב "משארותם צרורות
בשמלותם" ואת השני הם לקחו
למלבוש, וזה הספיק להם לכל
ארבעים שנה שהיו במדבר, כמו
שכתוב "שמלתך לא בלתה
מעליך" שהשמלה הזאת היתה על

בקשה או מתנה וכדו', שמעתי על אחד מגדולי הרבנים שליט"א שבהיותו בחור צעיר ההורים שלו לא רצו שהוא ימשיך ללמוד בישיבה רק הם רצו שהוא ילך ללמוד לימודי חול, באותו שנה בליל הסדר ביקש הבחור מההורים שלו מתנת אפיקומן שיתנו לו רשות ללכת ללמוד בישיבה, ואכן הם נתנו לו רשות ומהבחור הזה יצא אחד מגדולי הרבנים של הדור שלנו, תראו ילדים דוגמא איזה בקשה רוחנית ותכליתית אפשר לבקש מההורים לאפיקומן, הקב"ה יעזור שנזכה כולנו לעשות את הסדר כהלכתו ונזכה לכל ההשפעות הטובות מהלילה הגדול הזה, ושנזכה לשנה הבאה בירושלים הבנויה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

הקב"ה הכניע את פרעה וביטל את כל אלוהי מצרים וזו היתה המכה שממנה יצאו בני ישראל ממצרים. במכת דם צפרדע כינים כתוב בתורה שהקב"ה אמר למשה רבנו שיגיד לאהרן שהוא יכה את היאור ואת העפר ויהיו המכות ולא ע"י משה בגלל שמשה נהנה שהוא ניצל ביאור והוא נהנה מעפר כשהרג את המצרי, וזה בא ללמדנו מה נקרא מידת הכרת הטוב, כמה זה מחייב אותנו להכיר טובה להורים ומלמדים ולגדולים, אדם שיש לו מידת הכרת הטוב כלפי בני אדם בוודאי יהיה לו הכרת הטוב להקב"ה שעשה ועושה איתנו חסד בלי סוף וגבול. ואסיים בדבר חשוב, יש מנהג שהילדים מבקשים מההורים מתנת אפיקומן איזה

גזט שאבעס, זפסח כשרד זשמח.

בשעה טובה ומוצלחת
יצא לאור הגדה של פסח

מחיר עלות

25 ₪

הגדה של פסח
הרבי
הגדול והחשוב

ניתן להשיג אצל

משפחת בלוי רח' ברטנורא 9 ב"ב

"מזל טוב וגריף יאה"

ברכת מזל טוב שלוחה בזה אמע"כ ידידינו

הר"ר אברהם ישעי' פרידמן שליט"א ומשפ'

חתן בבית משפחת וולף שיחיו'

לרגל השמחה השרויה במעונם בהיכנס הבן - הנכד בעול תורה ומצוות

יה"ר שיזכה חתן הבר מצווה לעלות מעלה מעלה במעלות התורה והיראה

ויזכו ההורים ודודתנו שתחי' לרוות רוב נחת דקדושה

ממנו ומכל יוצ"ח בבריות גופא ונהורא מעליא

מאהלים מעומקא דליבא

מכון "זכרו תורת משה"

"מזל טוב וגריף יאה"

ברכת מזל טוב שלוחה בזה אמע"כ ידידינו

הר"ר שלמה הירשמן שליט"א ומשפ'

חתן הרה"ג ר' יצחק זאב זמורה שליט"א ומשפ'

לרגל השמחה השרויה במעונם באירוסיה הבן - הנכד בשעטומ"צ

יה"ר שיזכו החתן והכלה לבנות בית נאמן בישראל

על אדני התורה והיראה ויזכו לראות דורות ישרים ומבורכים

ויזכו ההורים והסבים לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח

בבריות גופא ונהורא מעליא

מאהלים מעומקא דליבא

מכון "זכרו תורת משה"

הג ליין צירב לטו"ג

כ"ק מרן פוסק הדור וגאב"ד זכרון מאיר

רבינו שמואל בן

רבי יוסף צבי הלוי ואזנר

זצוקללה"ה

בעל 'שבט הלוי' ור"י "חכמי לובלין"

אשר נשמתו עלתה בסערה השמימה
בליל התקדש חג הפסח ט"ו ניסן תשע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

נודב ע"י תלמידו הרה"ג ר' צבי גומבו שליט"א
ונודב ע"י תלמידיו בני משפחת בלוי שיהיו

לזכר עולם יהיה צדיק

לע"נ זקננו הגדול

מגדולי מחנכי הדור הגה"צ רבי

משה ב"ר דב הלוי טורק

זצוקללה"ה

נלב"ע ערש"ק ח"י כסלו תשפ"א

~~~~~

ולע"נ רעייתו זקנתנו הדגולה

מרת **טשרנא ב"ר דוד** ע"ה

נלב"ע ז' מרחשון תשס"א

ת. נ. צ. ב. ה.

